

לקה טוב

גליון מס' 73

יו"ל ע"י ק"ק ביהכנס"ס "כורש"
רח' יוסי בן יענזר 36 ירושלים

כניסת שבת	צאת שבת	ר"ת
20: 20	21: 15	ירושלים
19: 30	20: 20	תל-אביב
19: 28	21: 12	

העלון מוקדש: לע"נ: אסתר בת שרה למשפח בצון ע"ה. ולרפואת: מלכה בת שרה הי"ו. שי-לי בת שירן הי"ו. ולהצלחת: ציון בן אסתר הי"ו. ושלוש קלימיאן הי"ו וב"ב. ומשה גגולה וב"ב הי"ו. ומשפ' משה הי"ו. ולזיווג הגון: להילה בת שמחה הי"ו.

להקדשת העלון: 054-843-7476

פרשת שופטים תש"פ

דבר רב השכונה

על כל אחד להידבק בתלמיד חכם של אמת'
מאת הרה"ג רבי אברהם קריספין שליט"א

דבר הרב

'מהי הסגולה שידונו אותך בשמיים לכף זכות?'
מאת הרה"ג רבי דוד אטדגי שליט"א

בפרשתנו (פרק יז פסוק יא) מובא הפסוק, על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.

ופירש רש"י וז"ל ימין ושמאל - אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן שאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל עכ"ל. והוא ממדרש ספרי.

ולכאורה מדרש זה סותר לדברי הירושלמי שאמרו שם ימין ושמאל - יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם, ת"ל ימין ושמאל, כשיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל וירושלמי הריית פ"א ה"א ע"כ הרי שאין ללכת אלא אם יגידו לנו דבר שהוא נכון.

ונראה שלכן הגר"א גרס במדרש זה של רש"י אפילו נראים בעיניך, כלומר אפילו אם דעתך וסברתך נוטה להיפך מדעתם וסברתם, וזה מתרץ הסתירה שלהלכה אם הפוסק טעה בהלכה אין לשמוע לו וכהירושלמי אבל בדברים שתלויים בשיקול הדעת והלך לשאלת חכם ונתן לך תשובה אפי' שהיא נגד דעתך, תשמע לו אבל אם חכמים בגמ' חלקו ונפסקה הלכה כדעת הרוב, חייב היחיד ללכת אחריהם אף שלדעתו דעתם הם ימין שהוא שמאל.

ונביא דוגמא לכך מה שמסופר ממדרש (קהלת רבה יא) רבי שמעון רב יוחאי עבר בשמיטה ראה אדם אחד מלקט ספיחי שביעית אמר לו מה אתה עושה הלא שביעית הוא ענה לו ולא אתה הוא שמתיר דתנינן כל הספיחין מותרין חוץ מספיחי כרוב אמר לו רבי שמעון והרי חברי חולקין עלי קרא עליו רבי שמעון ופורץ גדר ישכנו נחש וכן היה ומת האיש ההוא על יד נשיכת נחש.

ולכאורה ההוא שפגש את רשב"י הוא תלמיד חכם גדול ומרין לו את המשניות ואם כן למה העניש אותו. אלא היא הנותנת אם היה אדם פשוט ותמים שלא ידע את האיסור לא היה רבי שמעון מענישו אבל בגלל שהיה גברא רבה וידע את ההלכה ובהר כסברתו לסבור כרבי שמעון ולא קיים מה שאמרו אפי' על ימין שהוא שמאל כלומר צא מדעתך ועשה מה שאמרו חז"ל והא עשה לפי דעתו שלא כדעת חכמים לכן נענש.

והרמב"ן כתב וז"ל ימין ושמאל - אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין, לשון רש"י. וענינו, אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש הנקי הזה, אבל תאמר כך צוה אותי האדון המצוה על המצות שאעשה בכל מצותיו ככל אשר יורוני העומדים לפניו במקום אשר יבחר ועל משמעות דעתם נתן לי התורה אפילו יטעו, וזה כענין רבי יהושע עם ר"ג ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונו (ר"ה כה א): עכ"ל ובודאי גם כוונת הרמב"ן לכך שנשיא ישראל פסק אפי' שהוא נגד ההיגיון והסברה וגם נגד החשבון שערכתה הרי אתה חייב לשמוע בקולו אפי' שמאל מסברתה הימנית שכן ציוה הבורא.

ומכאן אנו למדים כמה צריך איש יהודי להדבק בחכמי הדור שהרי אמרו ולדובקה בו ואך אפשר להדבק אחר הקב"ה אש אוכלה הוא ואמרו זה הנדבק אחר תלמיד חכם כנדבק בקב"ה ומה שיוריהו התלמיד חכם נחשב כאליו הקב"ה מורהו.

כמובן שהוא נדבק לתלמיד חכם אמיתי שגם התלמיד חכם נדבק לקב"ה ועושה כמעשה הקב"ה מה הוא רחום אף אתה רחום ולא יהיה נוקם ונוטר ולא ישיג גבול רעיוה ואין בו שנאת חינם ויהיה דובר אמת כי אחרת התלמיד חכם הוא בעצמו חרוק מהקב"ה ואך יכול לקרב ולדבק אחרים לקב"ה.

זמנים בהלכה לימות השבוע

תל אביב	ירושלים	עלות השחר
04: 22	04: 16	זמן טלית ותפילין
04: 30	04: 24	נץ החמה
05: 52	05: 46	סוף זמן קיש הגר"א
09: 16	09: 13	חצות יום ולילה
12: 47	12: 45	מנחה גדולה
13: 23	13: 21	פלג המנחה
18: 36	18: 37	שקיעה
19: 47	19: 49	צאת הכוכבים
20: 04	20: 06	

באחת מההרצאות שהתקיימו בכנס גדול, עלה תלמיד חכם מפורסם לדבר. בסוף האולם ישבו שני אנשים ובמשך כל ההרצאה דיברו אחד עם השני. הרב בתוכו ממש כעס: "איזו חוצפה" "איזו עזות" אבל החליט שלא לומר להם כלום. אלא שההפתעה הייתה כאשר בסוף ההרצאה שבסוף ההרצאה ניגש אליו אחד מהמדברים ואמר לו: "כבוד הרב, יישר כת, ההרצאה הייתה מאלפת" כאן הרב כבר לא יכל להתאפק ואמר לו: "איך הקשבת, אם כל הזמן דיברת? והאיש ענה: "כבוד הרב, זה שישב לידי לא מבין עברית, אני פשוט תרגמתי לו את כל ההרצאה מילה במילה".

ועל הפסוק בתחילת פרשתנו 'שופטים' ושופטים תתן לך בכל שעריך וכו', ושפטו את העם משפט צדק' (טז, יח). ביאר המדרש (תנחומא), ושפטו את העם משפט שיהיו מטיין את העם לכף צדק, אמר רבי יהודה ברבי שלום שיהיו מטיין ומלמדוין עליהם זכות לפני הקדוש ברוך הוא, ממי אתה למד מגדעון בן יואש שבימיו היו ישראל בצרה והיה הקדוש ברוך הוא מבקש אדם שילמד עליהם זכות ולא היה מוצא שהיה הדור דל במצות ובמעשים, כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות מיד נגלה עליו המלאך שנאמר (שופטים ו) ויבא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכתך זה בכח זכות שלמדת על בני, וזהו, ושפטו את העם משפט צדק - שיהיו מלמדוין זכות על הדור. ע"כ.

וכעין זה ראיתי בספר קדושת לוי ביאור נפלא המתאים לימים הללו ימי הרחמים והסליחות, שכידוע כדי לעורר מידה טובה בשמים יש לעוררה קודם בארץ. ובימים הללו ימי הרחמים לקראת יום הדין הקרב ובא, שכל אחד ואחד רוצה שמן השמים יגזרו דינו לטובה, ויהפכו בזכויותיו לגוזרו לחיים טובים וארוכים, עליו לעורר את מידת הרחמים ומידת החסד קודם למטה בינו לבין סביבתו.

וכיצען על ידי שלמדת זכות על כל איש ישראל, אף שכמעט ולא ניתן למצוא זכות למעשיו, והוא מתאמץ למצוא זכות. כך גם בשמים יעשו מאמץ גדול להפך בדינו ולמצוא לו זכויות. ועל ידי כך יכול להשפיע ברכה גדולה על כלל ישראל.

וביאר לפי זה סניגורין של ישראל, את הכתוב 'שופטים' ושופטים תתן לך בכל שעריך', שהביאור שעל ידי שאתה בעצמך תדון את חברך לכף זכות, כך ידונו במעשיך ה'שופטים ושופטים' שתתן לך תתקן על ידיך ותכין המשפט של מעלה על ידי 'שעריך', שהם השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך, שערי הרחמים וזהו 'ושפטו את העם משפט צדק', שכל איש ואיש ילמד את עצמו להתנהג לשפוט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה, ועל ידי זה יוצא זכאי במשפט של מעלה. וכבר אמרו רבותינו בגמ' (שבת דף קכז): 'תנו רבנן: הדין חבירו לכף זכות דנין אותו ולכות'. אדם שדן את חבירו לזכות מן השמים מתנהגים עמו מידה כנגד מידה. וכמו שראינו בגמ' (סוטה דף ה:), ובמגילה (יב:)' במדה שאדם מודד בה מודדין לו'.

ובספר ואני תפילה להגר"ח זייטשיק (ח"ב עמ' קעו), ראיתי שביאר בשם הגה"צ ר' אברהם גרוזינסקי וצ"ל שהר"י מיגאש פירש, שאם אחד דן את תבירו לכף זכות כי אז גם בשמים דניו את הנידון לכף זכות, כי שם בשמים מתחשבים עם דעתו של אדם היינו שרושם והשפעת הדיבור מכריעים בשמים ומעוררים זכויות. ע"כ. והכוונה שלפי הרגל דעתו של האדם אם דן לכף זכות אף אותו ידונו לכף זכות וכן להיפך ח"ו.

וגדולה מכך הובא בספר אור לישרים בשם הגה"ק ר' פנחס מקוריץ זצוק"ל, שאדם שדן וממליץ טוב על חברו מתלבש בו ניצוץ קדוש ממלא אפוסטרופוס של ישראל. והדברים מפליאים עד כמה גדולה מעלתו של הממליץ ומלמד כף זכות על חברו. ובגמ' ראש השנה (דף יז) הובא, אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון - למי שעובר על פשע. אדם שלומד ללמד זכות ומעביר על מידתו הטבעית של האדם שנוטה לדון חברו לכף חובה, מעבירין לו על כל פשעיו.

והגאון החפץ חיים זיע"א, מביא בספרו שמירת הלשון (שער התבונה פי"ד, ופ' א) אריכות דברים בענין זה וכתב, שעל ידי מידה זו שרגיל ללמד זכות על עם ישראל נקרא בשם צדיק, וחלילה אם עושה ההיפך יכול להיקרא בשם 'רשע'. והפליג שם בזהירות המלמד חובה על עם ישראל ומצינו כבר רבים וטובים שנענשו בעונשים חמורים עבור כך. עיי"ש באורך. ומעתה אחר לומדנו כל זאת, ראוי ונכון לכל אדם ואדם בפרט בימים אלו, להתחזק בלימוד זכות על כלל ישראל, ומזהירות לימוד חובה. ולהרגיל לשוננו דבר טוב וחסד. ובעבור כך נזכה להיכתב ולהיחתם בספרם של צדיקים וחסידים. אמן!

מאת הרה"ג הרב בנימין חתה שליט"א מחמ"ס "כי בא מועד" ר"כ"ו שבת

שני הלכה

מאת הרה"ג הרב שלמה סוויסה שליט"א ראש כולל "להודאה" יצוצ"י אורות

הלכה בראי הדרשה

דיני ומנהגי חודש אלול

העברת כרטיס מוזל לחבר/קנייה מהוצאה לפועל

שאלה: מחזיק כרטיס חבר המקבל כרטיסי לכניסה לאתרים במחיר מוזל אם יכול למוכרם או להעבירם לידיד או קרוב ואינו עושה רווח עליהם.

תשובה: מותר להעבירם למי שירצה או למוכרם במחיר שעלו לו כלי לעשות עליהם רווח.

ביאורים: לאחר ביורור ארוך עם הגנה אגודת חבר ולאחר ביורור ארוך המסקנה היא שהקונה כרטיס לאתר מסויים וכדומה אין שום בעיה שיעביר את הכרטיס לכן משפחה או ידיד והוא ישלם לו ובלבד שלא יעשה רווחים מכרטיסים אלו.

שאלה: האם מותר לקנות דירה או רכב וכדומה מכונס נכסים או מהוצאה לפועל.

תשובה: מותר לקנות דירה או רכב וכדומה מכונס נכסים או מהוצאה לפועל ואם יודע מי היו בעלי הנכס לפני כן ראוי לפצותם במתנה הגונה על הצער שלקחו מהם את דירתם או רכבם.

ביאורים: נחלקו בדבר זה הפוסקים לדעת פתחי חושן דיני ירושה פ"ז הערה צ"ט אסור לקנות מהוצאה לפועל כיון שמבואר ברמ"א בחו"מ סי' קט"ו סעי' ו' שופט הממונה בהורגת דמלכא שלוחו הרי הוא כמוהו. וכתב הנתיה"מ בס"ק ז' דוקא בישראל שהיה חייב לגוי שנתחייב לו כדינא דמלכותא רק אז מכירתו מכירה כדינא דמלכותא, אבל ישראל שחייב לחברו והלך המלוה דינא גוים ומכר קרקע של לווה שלא ברשות בית דין, דהוי כגולן כיון שעשה שלא ברשות בית דין המקח בטל, דהוי כהכיר בה שאינה שלו ולקחה ולפי זה כתב שאסור לקנות מהם.

ודעת חוט שני מזוזה עמ' שו' כיון שהוצאה לפועל ואפילו בנק המוכר בית של לווה שלא שילם דמי המשכנתא כיון שהם מוכרים בזול יש ליתן ההפרש ללוה לפני שקונה הבית שהרי אם היה מוכר בעצמו הבית לא היה מוזיל הרבה והסתפק אם הגיע לפשרה שמסכים לקבל פחות אם יועיל שהרי גם זה באונס שהרי אומר הלוה לפחות זה עדיף לי ושלא בכפייה הדבר ולכן למעשה לא שוה לקנות מהם לפי זה. וכתב כן ע"פ השר"ע בחו"מ בס"י רלו' סעי' א' שפסק העובדי כוכבים המצייקם לישראל ומבקשים להורגן עד שיפדה עצמו מיד עובר כוכבים בשדהו או בביתו ויתננה למצייק ואחר כך יניחנו, כשירצה המצייק למכור אותה הקרקע, אם יש ביד הבעלים ליקח מיד המצייק הן קודמים לכל אדם. ואם אין ביד הבעלים ליקח או ששהתה הקרקע ביד המצייק י"ב חודש כל הקודם ולקח מהמצייק זכה, ובלבד שיתן לבעלים הראשונים רביע הקרקע או שליש המעות מפני שזה המצייק מוכר בזול והואיל וקרקע שאינו שלו הוא מוכר, הרי זה מוכר בפחות רביע או קרוב לו, וזה רביע של בעלים, שהרי מחמת שהיא שלהם רשות ויאוש הלוקח מהמצייק בשלשים נותן לבעלים עשרה או נותן להם רביע הקרקע ואחר כך יקנה הכל ואם לא נתן הרי הרביע כגול בידו.

מאידך דעת הגר"ח פ' שניברג הובא בספר חוקת משפט עמ' כו' שהוצאה לפועל דינם בזה כדינא דמלכותא. ולגבי דירה שבנק מוכר על ידי כונס נכסים הביא מהרב נוסבוכים כיון שזה נעשה בהסכמת הלוה והתמתו בעת לקחת ההלוואה אין חשש בזה. והוסיף עוד סברא להיתר במטלטלין שברך כלל בהוצאה לפועל המוכר הוא שחובו ימחק ואם היה יכול למכור הבית בעצמו ברור שהיה עושה זאת, וגם אין חשש לאיסור לקנות מהגנב שירגיל אותו לגנוב כי לא שייך לומר שירגיל אותם לקחת שהרי בכל מצב הם לוקחים רק ממי שחייב באמת וגם אם לא יקנו אנשים הם יעכלו נכס מחייב. ועוד סברא להיתר נלע"ד שזה לטובת הלוה גם שחובו ימחק ואם היה יכול למכור הבית בעצמו ברור שהיה עושה זאת, וגם כשיש מכרו מכונס או קניה מהוצאה לפועל כל המרבה במחיר הוא הוזכה וזה לטובת הלוה. ולכן למעשה מותר הרבה ללא חשש וטוב שיפצה את בעל הנכס במתנה שתהילו הרגשה טובה וגם יסיר קפידה ועין הרע מהנכס.

אמירת סליחות | נוהגים לקום באשמורת הבוקר לומר סליחות ותחנונים, מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים (שר"ע סימן תקפ"א סעיף א), וכן נהגו בני ספרד. אולם מנהג בני אשכנז אינו כן, אלא עומדים באשמורת לומר סליחות מיום ראשון שלפני ראש השנה, ואם חל ראש השנה ביום שני או שלישי, אז מתחילים מיום ראשון בשבוע שלפניו (רמ"א שם).

הזמן המועדף לאמירת סליחות | יש מדייקים ממה שכתב השר"ע "נוהגים לומר באשמורת הבוקר" - משמע שהשקמה מוקדמת עדיפה על אמירתם בחצות הלילה, ועדיף לאומרים בבוקר אף לאחר הנץ החמה, מאשר בחצות הלילה (הגרי"ש אלישיב, אשרי האיש עמוד מה' ובמשנה ברורה בתחילת סימן תקפ"א כתב: שבסוף הלילה הקב"ה שש בעולם הזה והוא עת רצון), ופעם התבטא הגרי"ש אלישיב זצ"ל איהו טעם יש לומר סליחות אחרי שאכל ושבע ודשן מארוחת הערב... וגם דעתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לא הייתה נוחה ממה שנתפשט לאומרו מידי לילה אחרי חצות (למעט ביום ראשון של סליחות שנהגו לאומרו בחצות הלילה, תורת המועדים לגר"ח קנייבסקי, וכן נהג הגר"ש אויערבאך זצ"ל, הליכות שלמה סרך מועדים עמוד ב).

זמנים נוספים | זמן אמירת הסליחות הוא מחצות הלילה ואילך, אך אותם האומרים סליחות בערבית מנהג רע ומר הוא שאין ראוי להזכיר י"ג מידות אלא בעת רצון, והאומרים בערבית קרוב הדבר לקיצוץ ח"ו (תשרי הרמ"ז סימן ל, ברכ"א, כה"ח ב). קהל שאין יכולים להשכים לסליחות מבעוד לילה, יכולים לומר סליחות גם בשעות הבוקר המוקדמות, לפני תפילת שחרית, או לפני תפילת מנחה (חז"ע עמוד ו).

כוונה באמירתם | עיקר אמירת הסליחות צריך להיות ככוונה ובכנות ובמיתון ובהכנעה יתירה ובפרט הי"ג מידות, וכמו שכתוב (משלי יח, כג) "תחנונים ידבר רש". ויש לו להבין מה שמוציא מפיו בלב נשבר ונרדף, ולכן הנוהגים לומר "עננו אבינו עננו", וכן "עשה למען שמך" במהירות ובחופזה, לא יפה הם עושים, ויש לבטל מנהגם ולאומרים במתינות (ברכ"י תקפ"ה ס"ק ה, כה"ח פלא"ג סימן י"א אות כה, מועד לכל חי שם. כה"ח סופר ה). ומנהגו של הגר"ש אויערבאך שהיה מחזר אחר בית הכנסת שאומרים שם סליחות בהתעוררות ובמתינות הראויים, והיה רגיל לומר, שבאמירתן במהירות, קשה לכוון, "ותפילה בלי כוונה כגוף בלי נשמה" (הליכות שלמה, חודש אלול).

תקיעת שופר | מקור לתקיעת שופר בחודש זה: אמרו רבותינו ז"ל בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מ"ו) "עלה אלהים בתרועה", לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה, ובכל החדש, כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס ג) "אם יתקע שופר בעיר וגו', וכדי לערבב השטן" (שור - בשם פרקי דרבי אליעזר).

מנהגי העדות בתקיעת שופר | מנהג בני אשכנז שמראש חדש ואילך מתחילים לתקוע אחר תפילת שחרית, ויש מקומות שתוקעים גם כן בערבית (רמ"א סימן תקפ"א סעיף א). מנהג תקיעות אלו נקבע לציבור בלבד, אך המתפלל ביחידות אינו צריך לתקוע. כמו כן ציבור שלא תקעו אחר תפילת שחרית אין עניין להשלים את התקיעות אחר תפילת מנחה (אשרי האיש בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל עמוד עז). מאידך יש חולקים וסוברים שאם לא תקעו לאחר תפילת שחרית, יתקעו לאחר תפילת מנחה, כיון שהמנהג הוא לתקוע פעם ביום (ש"ת אגודת משה א"ח ח"ד סימן כא). ולענין השומע תקיעות אלו באמצע תפילת "שמונה עשרה" יש אומרים שמוותר להפסיק בתפילה ולשמוע את התקיעות, (דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א, נתיבות ההלכה גליון 31), ויש חולקים וסוברים שאין צריך להפסיק באמצע "שמונה עשרה" על מנת לשמוע את התקיעות (כן דעת הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל, נתיבות ההלכה גליון 24).

וגם אצל בני ספרד התפשט המנהג לתקוע בסליחות באומרים י"ג מידות, וגם קודם לתקבל (כה"ח יג). וכן נהגו בקהילות מרוקו לתקוע בשופר בשעת אמירת י"ג מידות (רבי דוד סימן לה, פסקי חכמי המערב אלול), וכן נהגו בני תימן לתקוע בשופר בכל יום בחודש אלול בסיום אמירת הסליחות (ש"ע המקוצר ח"ג סימן קאט אות ד).

אמירת מזמור לדוד אורי וישעיה | מנהג יפה לומר מיום ראש חודש אלול עד יום הושענה רבה אחר תפילת שחרית המזמור "לדוד ה' אורי וישעיה" וכמו שדרשו "אורי" - בראש השנה. "וישעיה" - ביום הכפורים. "כי יצפנני בסכה" - רמז לחג הסוכות (מטה אפרים סימן תקפ"א, והגה"ח א' בעבודת הקודש, חזון עובדיה עמוד כד), ויש מבני אשכנז שנהגו לאומרו בוקר אחר תפילת שחרית, וערב אחר תפילת מנחה (משנה ברורה סימן תקפ"א ס"ק ב). וכתב רבי יעקב רקה (דף לה) שכל האומרו מראש חודש אלול עד שמחת תורה אפילו אם נגזרה גזרה רעה עליו ח"ו, יכולה אמירתו לבטלה, ומבטלים מעליו כל גזירות קשות ורעות, ומעביר מעליו כל המקטרגים והמשטינים.

אלול זמן תשובה | חודש אלול הוא זמן תשובה לכל, ויהיה לפשפש במעשיו, וטוב וישר שיעשה כן בכל לילה קודם שישן טרם אמירת וידוי, וכן יעשה מראש חודש אלול עד יו"כ (כה"ח). וידוע מה שכתב בעל ה"הפלאה" על המשנה בכתובות (דף יג ע'): "נותנים לכתולה שנים עשר חודש" שרמזו בכך שנותנים לאדם את "חודש אלול" שהוא מזל בתולה, כדי שיתקן בו את כל שנים עשר חודשי השנה. ולא יטעה האדם בדעתו לומר אמתין עד סמוך לראש השנה ואז אשוב בתשובה, מפני שלא בנקל ניתן לתקן את אשר עיוות כל השנה במספר ימים בודדים. ויש שרמזו רמז נאה מהפוסק "ואני אתנהלה לאיטי לרגל המלאכה" ראשי תיבות אלול, לרמז לנו שיש להתחיל בעבודת התשובה כבר מתחילת חודש אלול לגודל המלאכה אשר לפניו לתקן את כל העוונות של השנה כולה (ילקוט הגרשוני). ומסופר על רבי ישראל מסלנט שהיה שרוי בחרדה גדולה בימי אלול מפני אימת יום הדין. שאלו אחד בתימהון: על מה ולמה יתהלך קדורנית כל כך! וכי אלול רוב הוא? שיתב ר' ישראל: אותו רוד המלך, שהוכיח לשאלו המלך את גבורתו ואומץ לבו, באמרו (שמואל א' ד') "גם את הארי גם את הדוב הכה בערך" הוא העיד בעצמו בבווא הימים הנוראים (תהילים קי"ט). "סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי" (תהילים קל"ג). (המאורות הגדולים א' 2).

~ הפריץ עוזר בתשובה - סיפור לחודש אלול ~

סיפור מופלא זה, אותו שמענו מאבותינו, התרחש בפולין לפני שנים רבות.

באחת הפגישות השגרתיות של בית הדין המלכותי בכירת פולין, "גילה" אחד האצילים עובדה מזועזעת: באחד הכפרים הנתונים למרותו - סיפר - נעלמה נערה נוצרייה לפני פסח ואין כל ספק שהיהודים הם שהרגו אותה כדי להשתמש בדמה למטרות דתיות. האציל הלז הציע אפוא, כי יוחלט על גירוש כל היהודים מפולין ועל החרמת רכושם לטובת אוצר המלוכה.

המלך עצמו, שלא היה רע מטבעו, נדהם לשמע עלילת הדם ושאל את יועציו אם הסיפור הוא נכון. אם כן, אמר, הוא מסכים להצעה לגרש את היהודים.

כל האצילים המשתתפים בישיבות בית הדין המלכותי הסכימו לגזור-הדין האכזרי ואישרו אותו בחתימת-ידם כנהוג. רק אחד מיועצי המלך, ודווקא מהחשובים ביותר, בשם וולאדק, נתפס להרהורי-ספק שעה שנטל את העט לידו כדי לחתום על המסמך.

הוא נשאר מהורהר רגעים אחדים, אחר כך קם על רגליו, חיזור ונרעש עד עמקי נשמתו. בקול לא-לו, כשעיניו כל הנוכחים נועצות בו, הצהיר וולאדק: "אין אני יכול לחתום על דבר אשר ברור לי כי הוא שקר מתחילתו ועד סופו. כפי שכולכם יודעים, אני הייתי יהודי והמרת את דתי, אולם אני בקי היטב במסורת היהודית ויודע יפה כי אין עוד דבר האסור על היהודים באיסור כה חמור כמו שימוש בדם. על כן ברור כי כל עלילת דם המעלילים על היהודים בשקר יסודה. הכל אפשר להגיד על היהודים - רק לא שהם משתמשים בדם למטרות דתיות, או לכל מטרות אחרת. הלא זה אסור להם מן התורה!"

יועצי המלך הכיטו בוולאדק בהשתוממות גוברת והולכת. הם לא הבינו מה זה פתאום נעשה "פריץ" וולאדק כה נמרץ והחלטי בהגנתו על היהודים. בעבר הוא חתם לא אחת על גזירות חמורות נגד היהודים והיה עושה צחוק מהם וממנהגיהם. עתה לפתע פתאום, נראה כי הוא הפך את עורו ונהיה ידיד היהודים, מה קרה לו, לוולאדק?

המלך, מצדו, שמח לשמוע את דבריו הנמרצים של וולאדק והוריד את הענין מעל סדר היום. גם האצילים האחרים שכחו מכל הפרשה, אם כי אחדים מהם קיוו שעוד תינתן להם הזדמנות להיפרע מהיהודים.

מיום זה ואילך הפך וולאדק לאיש אחר. מאותו יום בו העלו האצילים עלילת-דם נגד היהודים נעור משהו בנפשו פנימה, משהו שלא נתן לו מנוח. הגזירה האיומה לגרש את היהודים שסוכלה אך ורק הודות להתעוררות פתאומית שלו, הדריכה את מנוחתו.

הוא נזכר בעברו, שעה שוולוול הקטן היה לומד בחדר, בישיבה; הוא נזכר בחבריו, מוריו ורבותיו. נזכר בנשואיו ובצעדיו הראשונים בחיי המסחר הגדול. נזכר כיצד האירה לו ההצלחה פנים, וכיצד התרחק לאט לאט מירידי היהודים ומחייים היהודים. הוא הכיר אנשים עשירים, בני אצולה, והושפע מנימוסייהם ומאורח חיים. הוא פגש אלמנה צעירה ועליזה, אלמנת אציל פולני ידוע-שם, ועזב את אשתו וילדיו כדי לשאתה. וכשהגיע לכאן, הוא גם המיר, "כמובן", את דתו ומוולוול היהודי הפך לוולאדק, הפריץ הפולני הבוגד בעמו ובאמונת אבותיו.

ימים אחדים התהלך וולאדק כסהרורי, כשמחשבותיו הטורדניות לא נותנות לו מנוח. לבסוף החליט שעליו לחזור ליהדותו ויהי-מה. הוא ידע כי לא יהיה זה קל לבצע את החלטתו. סכנה גדולה תהא נשקפת לא רק לו עצמו אם לכל היהודים, אם יודע מה הוא מתכוונן לעשות. אולם, החלטתו היתה נחושה.

שוב נקפו מספר ימים. וולאדק-וולוול התהלך בחוסר-מנוחה. הוא לא ידע כיצד להתחיל, איך לגשת לביצוע החלטתו הגורלית. לבסוף נזכר כי באחד הכפרים הנתונים למרותו מתגורר רבי, אשר אודותיו שמע נסים ונפלאות. הוא לא איבד זמן, אלא יצא מיד לדרך, באומרו בבית כי הוא יוצא למסע ציד וישוב רק כעבור מספר ימים.

וולאדק כיוון את צעדיו כדי שגיע לכפרו של הרבי לפנות ערב. הוא שאל על מקום מגוריו של הרבי והלך אליו לאחר שהחשיך.

בהכנס האציל הפולני לחדר - לפי מראהו היה וולאדק עדיין אציל פולני - ישב הרבי כשלפניו ספר פתוח. מבלי לאבד זמן בגינוני נימוס, שפך לפניו האורח את כל לבו בבקשו את הרבי בעיניים דומעות לסייע בידו לחזור ליהדות.

הרבי הוכה בתדהמה לשמע המשאלה. הוא לא היה בטוח אם האציל הזר אומר את דבריו ברצינות אם לאו, ויתירה מכך האם הוא יודע את הסכנה הצפויה לו אם אכן יגשים את משאלתו. הוא אמר לו, על כן, כי אין לעשות דבר וכי צרות גדולות ימיט על עצמו האציל אם לא יסתלק מתכניתו המזוהה.

אולם את האציל אי-אפשר היה לשכנע שיוותר על תכניתו. הוא הבטיח לרבי כי הוא מדבר ברצינות והבטיח למלא אחרי דברי הרבי בכל אם רק יחזירו לחיק היהדות.

עודו מהסס בכנות דבריו של וולאדק-וולוול קרא הרבי לפתע בקול רם: "אם מקל זה יציץ ציץ ויפרח - אאמין בכנות דבריך ואעזור לך לחזור ליהדות".

וולאדק העיף מבט מיואש על המקל שעמד בפניו. לפתע פתאום הוא קפץ על רגליו, חיזור ונרעש, והצביע בידים רועדות על המקל, כשהמלים ניתקו מפיו.

הרבי הסתכל אף הוא על המקל וקפץ אף הוא, זורח משמחה: המקל הנץ ניצנים ירוקים בדיוק כמו עץ באביב!

עכשיו כבר לא פקפק הרבי בטוהר כוונותיו של ה"פריץ" שרוצה לחזור בתשובה. הוא הבין כי לפניו מקרה מובהק של נס מן השמים וכי השם יתברך, בנפלאותיו אשר עשה, סיבב את הדברים כך שנפשו של היהודי התועה תינצל ותחזור ליהדות. הוא מסר לוולאדק מה עליו לעשות כדי לחזור ולהיות יהודי. הוא בירך אותו לשלום ולהצלחה ווולאדק-וולוול יצא לדרך.

כעבור ימים אחדים שוב יצא וולאדק לצייד, אולם הפעם ללא שוב. הסוס, עליו רכב, חזר בלעדיו וכל אחד חשב שהוא מצא את מותו ביער.

ובשעה ששוטרים וחיילים חיפשו ביער את גופתו של האציל וולאדק, נדד הלך עני ממקום למקום, מעיר לעיר ומכפר לכפר, ממדינה למדינה עד שהגיע לאמסטרדם שבהולנד. שם ניגש וולוול, שהיה ידוע קודם לכן כוולאדק האציל, אל הרב המקומי וחזר בפומבי לחיק היהדות. מאז ואילך הוא חי כיהודי טוב, שומר מצוות וירא-שמים עד סוף ימיו.

מתוך הספר "חגי ישראל ומועדיו" בהוצאת קה"ת.

שאלות מבית ההוראה
עם הרב דוד אטדגי שליט"א

'חודש אלול בהלכה ובאגדה'

מתוך - 'מועדים כהלכתם'

מאת: הרב דוד אטדגי שליט"א

אני לדודי ודודי לי

כתב האבודרהם (סדר תפלת ראש השנה) 'הדרשנים אומרים סמך לדבר אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול. וסופי תיבות ד' יודי"ן מספר מ' יום וכן (דברים ל, ה) ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול. וכן (ישעיה נט, ב) ובא לציון גואל ולשבי שתי אותיות אחרונות של גואל ושתי אותיות ראשונות של ולשבי הרי אלול. ועניין זה הוא לרמזו שבחודש אלול הקב"ה מתרצה עם ישראל ונעשה דוד להם לקרבם בתשובה והוא קרוב לקוראיו בחודש הזה (שער הפסוקים דף מא).

מה מיוחד בחודש אלול הרי תשובה מועילה כל השנה?

כתב בדרשות מהר"ח אור זרוע (סימן לב) וז"ל: 'שהרי הקדוש ברוך הוא י"ש נתן לנו מתנה טובה כגון י' ימי תשובה, דאילו בשאר ימות השנה אף על פי שמהפכין גזר דינו של אדם מחמת התשובה, אין מהפכין להצילו מן פורענות ויסורי הנגזרין עליו לגמרי אלא דווקא לרבים מהפכין לגמרי, אבל בי' ימי תשובה מהפכין ממש לפי שתשובה כאלול מתקבלת שנ' אני לדודי ודודי לי, ר"ת אלול. ומר"ח אלול צריך אדם לזוהר לקבל תשובה שנ' נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, אם אדם עושה ניר תחילה אז יצוה לזרוע, כך אם אדם מרגיל עצמו בתשובה אז ברה"י ובי' ימי תשובה יכול לקבל ואל יאמר כשיבא ר"ה אז יקבל. יש להתעורר לתשובה כבר מחודש אב: יתעורר לתשובה כבר מחודש אב חודש אב הוא החודש הקודם לחודש אלול, ואב ר"ת אלול בא. והוא כדי שנוכח חודש אב בעמ' הבא...

שו"ת הראשון לציון
מרן הראשל"צ הגאון
רבי יצחק יוסף שליט"א

'חודש אלול בהלכה ובאגדה'

מתוך - 'המועדים כהלכתם' מאת: הרב דוד אטדגי שליט"א

המסך מהעמ' הקודם -

רמז מסדר הפרשיות

רמז נפלא מצאנו מסדר הפרשיות שאנו קוראים בחודש אלול ועשרת ימי תשובה הלא הם, ראה, שופטים, כי תצא, כי תבוא, נצבים, וילך. סדר זה של הפרשות מלמדנו שבימים הללו עלינו להתחזק ולדקדק במעשינו משום ש'ראה' - שופטים, ראה והתבונן שקרבים ובאים ימי הדין שבהם שופטים ודנים את מעשי, והכל יביא במשפט. 'כי תצא - כי תבוא', את כל היציאות שיצא האדם ושב לאן הלך ומאיפה חזר. 'נצבים - וילך', מקום ישיבתו, עמידתו, והליכתו. אין דבר נעלם ונסתר, וכל מעשיך בספר נכתבים. ובאופן נוסף חשבתי לבאר, 'ראה- שופטים', התבונן וראה שביום הדין שופטים את האדם ומכריעים מי ישאר בעולם ומי 'יצא' מן העולם מי ישאר ניצב במקומו ומי ילך. ביום זה כל באי עולם עוברים לפני הבורא ככני מרון, ועל כן עלינו לשוב בתשובה כטרם ימים באים. ולפי זה המשך הפרשיות 'האזינו - וזאת הברכה', אם שמוע תשמעו בקולי, אז וציוויתי לכם את הברכה.

סוד מזל בתולה

כידוע לכל חודש יש את מזלו, בספר יצירה הובא שמזל חודש אלול הוא בתולה, והוא על דרך מה שנאמר (ירמיהו פרק לא פסוק ט) 'שובי בתולה ישראל'. והגה"ק הבני ישכר (חודש אלול מאמר א - מהות החודש) כתב לבאר על פי הפסוק "אז תשמח בתולה במחול ובחורים וקנים יהיו והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מייגונם" וירמיה לא יבן, ביאור נפלא מאת הרב החסיד הקדוש מוהר"ר אלעזר זצ"ל מ"כ בליוענסק, שביאר, אז תשמח בתולה (היינו רמז לחודש אלול אשר מזלו בתולה, הנה תשמח) במחול (כשמחול הש"י עונותיהם של ישראל) עכ"ד. וביאר הבני ישכר לפי זה את המשך הפסוק 'בחורים וקנים יהיו', וקנים היינו אותן שהיו צדיקים מתחילה, ובחורים היינו הבעלי תשובה, שהם כבריה חדשה כאליו נולדו מחדש, ועל ידי התשובה ומחילת החטא כולם יהיו יחדיו, שגם הבעלי תשובה יהיה מדרגתן כמדרגת הצדיקים שלא טעמו טעם חטא. ולפעמים תגדל מעלת הבעלי תשובה יותר מן הצדיקים וכדברי רבותינו בגמ' (ברכות דף ט) א"ר אבהו במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין. עיי"ש.

והוסיף לבאר באופן נוסף מעין הנ"ל, שהרי בשמחת בית השואבה היו הצדיקים הגמורים משבחים ואומרים אשרי ילדותינו שלא בישה את זקנתנו וסוכה נג אן, והיו משבחים ימי הבחורות, והבעלי תשובה היו אומרים אשרי זקנתנו שכיפרה על ילדותנו, והיו משבחים ימי הזקנה. והוא ביאור הפסוק בחורים וקנים יהיו, שגם אותם שמשבחים ימי הבחורות וגם אותם שמשבחים ימי הזקנה כולם יעמדו יחדיו לפני ה' לחיים ולשלום.

והפנים יפות (ויקרא פרק טו ד"ה כי ביום) לבעל ההפלאה ביאר באופן נפלא, על פי המשנה [כתובות פ"ה מ"ב] נותנין לכתולה שנים עשר חודש, פירוש שמזל אלול הוא בתולה והיא מכפרת על שנים עשר חודש, וכן אמרו במדרש והביאו הטור א"ח סי' תקפ"א שהוקנים מקדימים מחודש אלול והקב"ה מכפר שלישי עונות בעבור תשובת הזקנים המקדימין. ע"כ.

האם צריך להמתין לעשרה בחזרת השליח ציבור?

בס"ד, י"ג תמוז תש"פ

לכבוד הרה"ג רבי יואל שבת שליט"א שלום רב,

לשאלתו האם יש להמתין לעשרה שסיימו את תפלת הלחש כדי להתחיל בחזרה, או די ברוב מניין. הנה כבר לפני שלושים ושנים שנה הארכנו בענין זה בס"ד, בילקו"ר על הלכות תפלה (סי' קכד), והבאנו תשובת מרן אאמור"ר זיע"א שהעלה לדינא, שא"צ להמתין לעשרה שסיימו את תפלת הלחש, אלא די ברוב מניין, וטוב שיהיו שבעה שסיימו את תפלת הלחש, כדי שיהיה רוב ניכר.

וכן מבואר מדברי המהר"ם מרוטנבורג בתשובה (דפוס לבוב סי' רב, ודפוס פראג סי' תקכט), שאם יש אחד שממשיך בתפלתו, אפי' שאינו יכול לענות אמן אחר ברכות הש"ץ, כל בי עשרה שכינה שריא, ואפשר לומר את תפלת החזרה. והובא בקצרה בהגמ"י (פ"ח מהלכות תפלה אות ט). ומרן הב"י (סי' נה) הביא בשם רבו מהר"י בן לב, שע"פ הנ"ל אם היה אחד ישן מצטרף עם התשעה לקדיש וקדושה, וכן מבואר בספר האגור. וכ"ה בשו"ת מהרל"ג (סי' טו) והוסיף, שאולי ה"ה בשלשה או ארבעה מתפללים, ודי שנשארו רוב המכוונים לחזרת הש"ץ.

וכ"פ בש"ע (סי' נה ס"ח) וז"ל: "אם התחיל אחד מהעשרה להתפלל לבדו ואינו יכול לענות עמם, או שהוא ישן, אפ"ה מצטרף עמם". וכתב הדרישה (בסי' קכד), דמה שאמרו בסי' קכד שאם אין תשעה מכוונים קרוב להיות ברכותיו לבטלה, קרוב, ולא ממש, שהרי מבואר לעיל סי' נה שאם התחיל שליח צבור בעשרה ויצאו מקצתם גומר. והביאו להלכה האליה רבה (סי' קכד סק"ח), גם בספר טהרת המים בשו"ת טהרה (מערכת א אות כ, דף נז), כתב, דמרן הש"ע בא להחמיר להזהיר לכתחלה, ולהגזים לכל יחיד המצטרף למנין שישמע ויכוין היטב, ולא ישיח שיחת חולין בשעת חזרת הש"ץ, כיון שהוא שלא לצורך, אבל כשהוא לצורך, די ברוב עונים. וכ"כ בספר תורת חיים סופר (סי' נה סק"י), וכן כתבו בשו"ת נחלת בנימין (סי' לא). ובשו"ת מהרש"ג ח"ב (סי' טז). ובשו"ת בית אבי ח"ב (סי' מר). ובספר בני ציון (סי' נה סק"ח), שאין חילוק בזה בין קדיש וברכו לחזרת הש"ץ, כמבואר בב"י בשם מהרי"ל, ושהעיקר כפסק הש"ע, ודלא כה"ט. וע' בשו"ת אמרי יוסף ח"ב (סי' ט) שכתב להרב השואל: ובנידון שאלתו אם המתפלל שמונה עשרה מצטרף לעשרה, שלפי דעת הגר"ז אינו מצטרף לחזרת הש"ץ דבעינין תשעה עונים אמן, יפה כתב כתר שדעת הדרך חיים והחיי אדם אינם כדעת הגר"ז בזה, וגם לדברי הט"ז סי' נה מוכח שהמתפלל מצטרף, כיון שיכול לשתוק ולכוין בסיום הברכה ושומע כעונה. וגם בספר תהלה לדוד סי' נה הניח דברי הגר"ז בצ"ע. עכת"ד. וכ"כ בספר עמק ברכה (דף ט:), דמרן הש"ע בסי' נה תפס עיקר להלכה כדברי המהר"ם והגמ"י ומהרי"ל, שהמתפלל וכן הישן מצטרפים למנין גם בחזרת התפלה, ומה שהביא בש"ע סי' קכד דברי הרא"ש שאם אין תשעה מכוונים לברכות הש"ץ קרוב להיות ברכותיו לבטלה, הוא רק לרווחא דמילתא לצאת לכתחלה לדעת הרא"ש, אבל מעיקר הדין נקטינן כמהר"ם ודעמיה. ע"ש.

ואף שיש חולקים בזה, מ"מ מדברי מרן הש"ע משמע שאפשר להתחיל בחזרה כל שיש רוב מנין שעונים אחר ברכותיו. וכך ההלכה ואין לגרום לטורח צבור. וראה באריכות בתשובה בילקו"ר הנ"ל.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול

לקבלת העלון במייל/לתגובות: alonlekachtov@gmail.com

העלון יו"ל בחסות:

דפוס הבירה HABIRA PRESS
02-6790497
חברות « פרוספקטים » « זלוניס » « הזנאות » « פנהקים » « בולטיס ביקור »
« נידות » « אטלפות » « מדבקות » « זנינות » « רולאפים » « קאפות »

~ ארגון 'קול חזדי' - המרכז להפצת תורה ~

בראשות הרב דוד אטדגי שליט"א

☎ 0544-898-520 (משרד) | ☎ 0544-898-520 (משרד) | ☎ 0544-898-520 (משרד)

☎ 03-306-8860 (משרד) | ☎ 03-306-8860 (משרד) | ☎ 03-306-8860 (משרד)

alonlekachtov@gmail.com

☎ 03-306-8860 (משרד) | ☎ 03-306-8860 (משרד) | ☎ 03-306-8860 (משרד)

סליחות -

בצאת השבת פרשת שופטים יתקיים א"ה אמירת סליחות בבית הכנסת המרכזי כורש רח' יוסי בן יעקב ועוד 36 ירושלים בשעה 12:35